

A 1373

No 1.

Kaks

teistkümmed tosinat
Tött ja nalja.

Noorte ja wanadele lõbuks ja õpetuseks.

Rahwa suust luuletanud

Saarlane.

Kurefaares, 1886.

„Kurefaare Nädalilehe“ trükkitoja trükk ja kulu.

Sind 12 kop.

Kaksteistkümmend

tosinat

Tött ja nalja.

Noorte ja wanadele lõbuks ja õpetuseks.

K a h w a s u u s t

luuletanud

Saarlane.

G s i m e n e t o s i n .

Kuresaares, 1886.

„Kuresaare Nädalilehe“ trükkikoja trükk ja kulu.

Дозволено цензурою.
Дерптъ, 14-го Ноября 1886 года

Ge s f ö n a.

„Tõtt nalja“ „esimine tosin,“
Siin tulen ; armas lugeja
Mull' ütle : „sind ma omal tosin,
Mu löbustajaks ole sa.“
Siis vastan : Soowid armas weli,
Kui tosin meid saaks tulema,
Et sada nelikümmend neli
„Tõtt nalja“ saaksid maitseada.
Eks tõsi, nali elu rajal,
Ju astu teine teise na'al.
Nii wanal kui ka uuel ajal,
Neid leida olnud igal maal.
Ei nemad karda uhket maja,
Ei põlga sauna ütikest ;

Kus ial hingeliste kaja,
On kuulda, leitakse neid cest.

Nüüd pakun sulle mõndasugust,
Mis ette juhtund elu-teel.

Küll edespidi kosja lugust,
Saab röömustatud noorte meel.

Kül abielust kõneledes,
Saab elustud ka wana weel.

Siin soowitakse igatsedes,
Head nalja prahti kõikidel'.

Talwekuul 1886.

Wäljaandja.

1. Maijuse päff.

Mõisa wana wahimees,
Glas ikka maiuses ;
Kus ta oli olemas,
Sääl ta maijust himmustas.
Proua ütles : „Wahi Jaak,
Mett meil tänawu — hea saak,
Sa pead ühe tonniga,
Naabri mõisa minema ;
Näita üles usinust,
Et ei juhtu õnnetust.“

Wahi Jaak läks teele siis,
Tee ta metsast läbi wiis.
Metsas mõtles wahimees :
„Mesti on siin tonni sees ;
Korra mõiksin ikka ka,
Magust asja katsuda.“

Selle kalli mõttega,
Mõttis kaant ta kergita.
Rahmas korra tonni seeft,
Käpu täie sellest meest ;
Ja siis ajawiitmata,
Hakkas suhu toppima. —

„Püh! mis mädi siin sees on,
See ei ole meega tonn.“
ütles Jaak jääl lakkastes,
Suud ja sõrmi pühkides.

Tonnis oli seebisoop,
See oli Jaagule üks hoop.
Sõrmedelt tal tuli nahk,
Suu oli nagu kärna pahk,
Mis kõik tunnistas nüüd, et
Jaak oli mekkind tonni mett.

S p e t u s :

Rahwas mõtab ütelda,
Oma wana sõnaga :
„Kes kõik nõmmed nõtkuwad,
„Need kõik marjad maitsewad.“
Ametis, kes pole truu,
Sellel kärpab käpud, juu.

2. Tegu Mart haudub kanu.

Tegu Mart pidas kufki, kanu
Mitmed liiki, noori wanu.

Need siis käisid õues wooris,
Laulsid, kõerutasid kooris.

Et sääl nii suur noka wägi,
Seda mõisa herra nägi.

Herra küsis: Tegu wana!

Sul on mitu sada kana.

Arusaamate see minul,
Kuidas sigiwad need sinul?

Sul on mune, kanu müüa,

Kunas mul neid pole süüa.

Auulik herra! eks siis Teie

Beel ei tea, kuidas meie

Talu rahwas kanu loome,

Munadest neid wälja toome.

Koostan herra küsimise:

Meie haudume neid ise. —

Herra ütles: „Kui see nõnda,

Haudu mulle siis ka mõnda.

Selleks annan mis sul waja

Olgu toitu, riiet, maja.

Kui nüüd herra seda soowiks,

Teeksin mõned sajad proowiks.

Kui mul riided head ja sojad,
Seda rutem haudun pojad.
See weel kasulikum oleks,
Kui ma teiste ligi poleks.

Haudumise aeg, kui jõudis
Herra andis, mis Mart nõudis :
Hea kasuka ja uue
Pitka, laia musta kuue.
Besaks tehti õlest maja
Ja mis Mardile weel waja,
Seda tema mõisast wõttis,
Kui ta haudumisel' tõttis,
Nagu : leiba, wõid ja pada
Mune neid oli nõnda sada.

Mart sõi õleonnis mune,
Magas iga päew täis une.
Mööda läksid nädalt neli,
Mis nüüd tegi Tegu weli ?

Ühel päewal nähti Marti,
Nagu hauduvad parti,
Jookswad ümber õlest maja
Kana wiisil tegi kaja.
Põlema oli läinud pesa.

Herra jooksis üle kesa
Sunnetumat Marti waatma,
Mehi temal' obi saatma

„Hoidke Marti tal on kahju!
Sul kas jookseb tule ahju,
Tema jambis rumaluses,
Hüüdis herra ahastuses.

Palges pijarate ojad
Rääkis Mart, mis kenad pojad
Olid munadest mul toodud,
Slusjad ja kirjud loodud.
Aga et ei olnud wahti
Tuldud pandud sala mahti
Pesa põlema; — nüüd läbi
Mul on waewa palgaks häbi.

S p e t u s.

Herra wiltu mõtte koosis,
See eest Mart ka teda noosis.
Pettusest kõik taganegu,
Halb on Tepe Mardi tegu.

Kes küll istund kooli pintis
Wõib ka kitsas filma-rinkis
Ome asju toimetada,
Petjatest ka kahju saada.

3, 4, 5. Metsa Madise äpardused.

I.

Kenal kewadel ajal,
Metsa Madis tapuajal
Mõtles : tuskas tema meel : —
Miks pole tappud tõusnud weel.
Aeg ja ilm on tõesti ilus,
Siisgi lagedal, ei wilus
Mitte taime tipikest.

Ühel õhtul nägi Madis,
Kuidas fikü kari wadis,
Täna wu poolt üle a'a
Tapu taimeid noppima.
Madis kaika kätte wöttis
Kiirest tapu aeda tõttis
Kari tama sikkusid.

Madis ühe kinni püüdis
Ise pahas meeles hüüdis :
Tapu kärner oot' ma full,
Maksan mis sa teinud mull ;
Sa pead jääma siia paika.
Madis tõstis üles kaika,
Ja siis täie jõuga löi.

Siff sääl põikas selja taha,
Madis kuffus ta pääl maha,
Oma põlwe pidas ta,
Kinni walu kisaga.
Mis ta sikul anda lootis,
See ta oma põlwe ootis.
Madis lonkas waewaga.

II.

Ja ta tundis häda ohtu,
Otsis haige põlwel rohtu.
Keegi teda õpetas,
Kuidas põli terweks saab ;
Arsti sarnast pörund wiga,
Et see lühendab su iga,
Pörutatud werega.

Madis sellest jutust märkas
Tõde, ja ta meele ärkas,
Wana rahwa õpetus :
„Sika were“ mõjudus.
Et tal terwis oli waene,
Sest tal abiks oli naene,
Rohu walmistusele.

Tõbe toojad sikku wõtsid,
Seega toa äärel' tõtsid,
Et säält maha wissata,

Nii saab weri põruma.
Wiskaswad maha siku,
Madis sattus jarwestikku
Kukkus alla, — sikk ta pääl.

See tal oli õige paha,
Et nii kõrgest kukkus maha,
Nüüd ta pidi waluga,
Woodis kaua olema,
See tõi perekonnal' risti,
Madisele rindu pisti,
Ta oli tõesti õnnetu.

III.

Madis, kui ta toibus wähe,
Et wõind siku sugu nähe,
Ütles naesel: „Sikud müü
See on tõesti nende süü,
Et ma terwisest nüüd lahti.
Nendest muidu ei saa mahti,
Sugu tarwis kaota.

Raese meelest nii ka näitis
Sest ta mehe tahtmist täitis.
Ütles sulasel': see sikk,
Wii siis kui on ämarik,
Mõisa, siia metja taha,

Sääl full maksetafj' ka raha ;
Ole wana mehe mees !

Sulane sääl wöttis fikku,
Aga see ei paigast kipu.

Barem nõu ei aitnud sääl,
Widas fikku öla pääl. —

Madis metsas kõndimas,
Omal termist otfimas,
Tuleb kohkund kodusse.

Räägib naesjel, kus ta käinud
Ja mis tema sääl on näinud :

Meie metsas puude seas,
Kõndis tont, kel sarwed peas ;

Ta oli hirmus, pikk ja kole,
Teist niisugust nähtud pole.

Madis kohkund — surigi ! —

S p e t u s :

Ära elu looma püüa,
Mitte wiha tujus lüüa. —

Tahad rohtu pruukida,
Ära looma piina ja.

Ettausust ole waba,
Ei siis üksigi tont sind taba,

Rahus wõid ja elada.

6. „Surraa“!

Plewna wõetud! — Osman Pascha*)
haawatud!

Kuulge armas noor ja wana fugu,
Ma teil' natukene nalja toon.
Kui ma räägin ühte sündind lugu,
Mis fiin — kuidas näete — lauluks loon:
Wiimisel Wene Türgi sõja ajal
Saare Seminaris, Kaarma rajal:

Kooli poistel tuli nalja tuju
Meele lahutuseks lagedal
Proowi tehes — näha seda tuju,
Kuida Wenelased Plewna all:
Wõiksid ära wõita seda linna,
Kuida jaaksid jenna sisse minna.

Plewna linn, ka selle ümber kantsid
Lume hangest tehti seda maid;
Olest punuti ka pärjad krantsid,
Ülemad neid auu krooniks said. —
Poiste hulk sai jäotatud pooleks.
Türgi wägi Osman pascha hooleks.
Osman Plewna seisju koha wõttis.

*) Pascha, mis talu rahwal wõeras sõna on, loetagu pasša.

Plewna kaitseti nüüd tema wäest,
Wene kindral Skobelew nüüd tõttis
Seda ära wõitma tema käest.
Türgi wägi tuli Plewnast ära
Wenelasi lööma, oh — mis kära! —

Rantsides nüüd oli lahing kange,
Wastastiku wahwast wõideldi.
Nõrgemad kõik löödi lume-hange;
Wäsimust sääl tundis tugewgi. —
Oh küll Türgi wägi paschat kaitset,
Siisgi pascha hirmust walu maitset:

Kui nüüd üks teist nõnda wahwast uhtus;
Kaljakas küll oli sõja pulm.

Siis sääl tähtjas õnnetus ka juhtus:
Wopju leidis Osman pascha kulm. —
Türklastes nüüd rahu teha püüdsid.

„Plewna wõetud!“ Wenelased hüüdsid.

Pascha üles tuppa woodi kanti,
Kus ta oli terme näbala.

Arstidest tal' kallid rohud anti.

Kaljatades wahest ütles ta:

„Kes wiiks teadust Konstantinopoli

„Türgi keisri aujärje tooli:

„See kes Türgi wastalisi sõitles,

„Plewnast eemale neid tõrjunud.

„Türgi maa ja auu eest wahwast wõitles,

„Benelastest nüüd on haawatud. —

„Küll mull maksetaks' wist auuhinda ;

„Antaks' wapruse eest risti rinda. —

„Hurraa ! Plewna mõetud,“ teadus toodi
Türgist — mis kõik kaua ootanud.

„Hurraa ! hurraa ! — hüüti Wene moodi,

„Osman pascha olla haawatud.“

Türkis sündis nii sell sammal ajal,

Ragu proowi tehti Kaarma rajal.

7. Kuidas argmees julgeks jaab.

Kord kõneles üks Kaarma mees,

Tõe näol järgmist lugu :

„Kui olin noore ea seas,

Siis halbi-laste sugu,

Mull' rääkis palju waimudest,

Külmkingadest ja tontidest —

Ma hakkasin neid kartma.

Kord mõisa teener olin ka,

Ja käisin tihti linnas

Kui õösel Kaarmal tulin ma,

Mul karwad olid winnas :

Tee furnu-ajast mööda käis

Sest olin ma nii hirmu täis
Ma kartsin kodukäijaid.

Head nõuu mull' häda õpetas,
Kui õösel üksi sõitsin :
Kui Meedlast olin tulemas,
Siis ohjad rõuku kõitsin
Ja heitsin ise magama :
Sest hobu kõndis kartmata
Sest hirmu kohast mööda.

See oli ühel sügijel
Et magama ma heitsin ; —
Kui ärkasin ja ülewel
Ma olin, mis siis leidsin ? :
Mu hobu puiestikus sõi,
See mulle selle mõtte tõi :
Ma olen ekjind : — metjas.

Õo pimeduses leidsin siis :
Ui, ui ! — üht furnu risti,
See minu mõistust ära wiis :
Mind hirmu küündest kisti.
Sääl minestusse jäingi
Õo läbi kuni walgeni,
Ma olin furnu-aedas. —

Sest saadik olen julge mees,
Mul pole hirmust aimu,
Käin õösel, kui teekond on ees,

Ei karda tonti, waimu ;
Sest neid ei ole olemas,
Ei walges ega pimedas,
Ka mitte furnu-aedas.

8, 9. Tiidu Mardi äpardused.

I.

Tiidu Mart nägi metsa kolli
Põesa ääres puhkawat ;
Mart jääl mõtles enne lolli
Sull pole kohta paremat,
Kust ja mõiksid warju leida,
Dot ma sull üht matsu heida.

Aga Mardil parem mõtte
Tärkas meele korraga.
See on tühi ettewõtte
Teda muidu nuiata,
Ei ta nõnda raskest maga,
Ta on furnud — enne waga.

Hundi hing see maksab raha
Seda tean — aga siis,
Kui ma müün weel naha

Selle eest saan rubla wiis.
See küll oleks juurem häda,
Kui see nahk nüüd oleks mäda.

Mart sääl kohmas kinni jalust,
Tahtis nahka waadata,
Aga kohkumise walust
Hund läks metsa rutuga.
Mart sääl kukkus kuber palli,
Ei näind enam metsa halli.

Sellest juhtumise tunnist
Oli Mart kui meeletu.
Ja sest äparduse sunnist
Terwe nädal keeletu.
Hiljem rääkis Mart kõik ära ;
Kuuljaist kuuldi naeru kära.

S p e t u s.

Kehe tahab siin maailmas,
Sunnest kinni kähmata,
Pidagu eesmärki filmas.
Kergeft läheb kaduma,
Edewate ettemõtte.
Ragu Tiidu Mardi mõte.

II.

Tiidu Mardi risti isa
Rõme Mats oli haige maas,
Matsi käest olnd väga wisa
Kopik wälja weeremas ;
Sest ta mõtles : Minu päewad
Dtsa saawad, kus siis jääwad :

Minu mõned rublad rahad,
Mis ma wõtnud korjata,
Maha matta ma neid taha,
Juure wõtta ka ei saa.
Sest mu elu halb ja kole,
Et mul pärijat ei ole.

Tiidu Mart on üksi keda,
Pärijaks wõin mõtelda,
Risti poja poolest teda
Tahan selleks nimeta.
Kuida oli Matsi mõte,
Nii ka tema ettewõte :

Marti oma juure lasi
Teiste läbi kutsuda,
Ja et see kui sala asi,
Mardil üksi rääkis ta :
Armas ristipoeg nüüd sulle,
Et sa armas oled mulle ;

Tahan oma raha anda,

Sest ma õpetan nüüd sind :
Wõta ja siis muret kanda,
Kui on hauda wiidud mind.
Meie kambriõ wasta tuba,
Nurkas hauk küll leiad juba.

Säält üht härja sarwe — keda
Panen senna rahaga,
Wõta ja säält ära seda,
Toimeta kõik salaja.

Mart nüüd tänas ristiiõa
Aga mõtles hing sul wiõa ;

Millal lõpwad sinu päewad,
Millal lahkud ilmast ja,
Millal minu filmad näewad,
Et saan raha kätte ma.

Surm õh kuule ! minu pärast
Päästa Mats siit ilma kãrast.

Mardile ei tulnud uni,
Wasta tahtmist tegi töõd.
Õhtust kunni homikuni
Walwas, mõtles mõnda õõd. —

Matsil kustus elueha,
Mardil mõte : mis nüüd teha ? !

Ei ma nõnda kaua oota,
Kunni hauda wiiaõ ta
Kes wõib uskuda ja loota,

Mis sääl juhtub rahaga ;
Täna ööse tahan sinna,
Raha ära tooma minna.

Raha kihutuse funnil,
Kuida mõtles tegi ta.
Kesköö aja waitjel tunnil
Oli juba Rõmmel ta ;
Aga Matsi furnu keha,
Wõttis talle hirmu teha.

Ega ta pole toa raitas,
Ta on keldris wõi ehk aitas ;
Kambri pean ma minema. —
Uksest minna ma ei pruugi
Laudilt lahti wõtan luugi.

Säält siis läbi kambri tõttan,
Kõik see sünnib : üks, kaks, kolm.
Raha sarwe ära wõtan,
Tuiskan koju nagu tolm.
See oli Mardil plaanis mõte
Siisgi läks ta ettemõte

Halwast — kui end kambri lasti,
Tundis pehmust jalge all.
Peagi selgetks sai tal asi,
Õhtas hirmu wärinal :
Matsi keha on siin ! oh ta
Pandud siia augu kohta.

Sääl ta pimeduses ekfis,
Ähtis, puhkus hirmuga ;
Mööda seinu uksti peffis,
Matsi pääle kuffus ka.
Nõmme pere kuulis kära,
Chmatas sest wäga ära.

Rõigil mõte, kes muud krabib,
Mats on tõusnud elama.
Mart jääb juhtumisel kabiib
Ukse lahti — toas ta ;
Et nüüd tuba oli pime,
Sääl siis sündis weel see ime :

Pere rahwas tõstis kisa,
Mats miks tõusid elus' sa ?
Wiimaks julges pere isa,
Panna tule põlema.
Tiidu Mart ! mis saa siin kolid ?
Miks sa meie kambriis olid !"

Küsis temalt pere rahwas,
Aga Mart kui oleks puust ;
Chk ta enne olnud wahwas,
Nüüd ei tulnud sõna suust.
Marti jälle nõnda tunti
Ragu oleks pöörnud hunti ! —

Siljem Mart ei saanud mahti,
Temalt nõuti tungiwalt ;

Kui oli leitud luuki lahti,
Wana Matsi parandalt,
Miks ta oli tulnud ööse
Selle sõge fiku tööse.

Mart ei wõinud wabandada,
Oma asja toimetust;
Wõttis üles tunnistada
Kristiisa saladust. —
Mardile sai auuga antud,
Mis tal Matstist osaks pantud.

S p e t u s .

Oma edewuse läbi,
Mart nüüd jälle leidis eest,
Sirmu ahastust ja häbi,
Sõjel Nõmme kambri seest.
Tema arg ja kartlik weri,
Rikkus tema plaani — eri.

Urge wõtke salamahiti,
Omal waral korjata.
Eks ei õigus pea wahti?
Sga oma kaitseb ta. —
Nii et minna pole waja,
üle seadusliku raja.

10. Ojau waletaja.

Herra A. ja herra B.,
Juhtusiwad jutule.

Nende juhtumised kõned
Saawad awaldatud mõned ;
See kõik sünnib muutmata,
Wõta heaks auus lugeja.

Herra B. : Minu wallas elab mees
Kes ei räägi elades,
Mitte ühte tõsist juttu ;
Tema mõistab keereft — ruttu
Kõnda hästi waleta,
Et sest keegi aru 'p saa.

Herra A. : Kui ma selle mehe tean,
Siis ma seda waleks pean,
Mis ta ial räägib mulle,
Seda tõendan ma sulle.
Lase siia tulla mees,
Kats'ku waleta mu ees.

Herra B. : Armas naaber ära ja,
Wõta enne kiidelda.
Mina täidan sinu soowi
Kutsun mehe, teeme proowi ;
Sa pead ise nägema,
Kuidas mees wõib waleta.

Herra A. : Konoh naaber ära ja,
Mind nii wõta narrida.
Ta wõib rääkida küll palju,
Aga mina jään kui kalju
Seisma, et tean seda ma,
Kui ta tahab waleta.

Herra B. : Mis me tühja waidleme,
Et, mis räägin, tõsi see :
Selle pääle kihla weame
Meie teeme — mis me teame ;
Siin mu käsi julged ja,
Dmal mull' ka pakkuda ?

Herra A. : Kartmata auus suguwend,
Aga sina petad end.
Meie kõrgeft sündind sugu,
Wähemast ei pea lugu ;
Lööme käed ja'a rubla pääl,
Waat' mu sada ongi tääl.

Herrad käpad kokku löid
Ja see pääle liiku jõid,
Toapoijs ehita end wõttis,
Walelikku kutsma tõttis.
Toapoijs tuli tagasi —
Herradele rääkis nii :

Walelik ei tulla saa,
Paitab kingi hoolega,

See tal tehje häbi, walu,
Kui ta tuleks palja jalu,
Palus herrad oodata,
Tema saab pea tulema.

Herra A. : See on wale! jeda tean,
Kihla wõidu mina pean.

Herra B. : Ei mu sõber enne mitte,
Laf' ta ise tuleb ette
Toapoiss jookse uuest ja,
Teda siia kutsuma.

Toapoiss jooksis nagu nool
Waleliku maja pool' ;
Sääl ta rääkis herra juttu,
Kinnitas weel : „tule ruttu :
Waletama pead ja,
Nii, et herrad aru 'p saa.“

Walelik : „Kulla toapoiss wabanda
Et ma praegus tulla'p saa,
Mis ma wõin siin parata,
Kingad tarwis paigata. —“
Toapoiss jooksis tagasi,
Rääkis asja põhjani.

Herra B. : „Paljad longused on need,
Minu käsu wastased!“

Herra A. : „Mine toapoiss, weel kord palu,
Olgu ta ka palja jalu

üttele: Sa pead tulema
ühe tubli walega."

Selle filma pilgu sees,
Jooksis üle õue mees,
See sääl oli walelik,
Wälja näis ta imelik:
Paljas pea ja särgi wääl,
Jse kohkund — finni hääl.

Pale topal higis; ning
üks jalg paljas, teises king,
Mille traadid lohisesid;
Kõik kes nägid imetlesid:
Päris pärdik, sõgesikk —
Tuppa tormas walelik.

Herra N.: „Ole terve tulemast,
Müüd saad waletama wast."

Walelik: „Muusad herrad! olgu nali
Eks t'e näe et ilm on wali,
Selle kange tormiga,
Juhtund randa sattuma,
üks suur kalli kauba-laew,
Sääl on häda sääl on waew."
Herrade näod loitsid weres,
Küsisiwad: „kumma meres
Laew on praegus olemas?"
Waletaja kokutas:

„Kui, kui laene lofsutab,
Siis ehk meie piiri saab.“

„Ise wälja minna püüdis
Herra B. tal järel hüüdis :

„Rannas! minu käsu pääl
Walla mehed olgu jää!“

Rõik olid õues rutuga.

„Kutser!“ — karjus herra A.

„Mine tee, mis käsfin mina,
Ruttu jõida kodus' fina!

Kubjas, kilter ja ka ja,

Jooksge walda käsuga!

„Igaft pereft mees ehk kaks
Tulge randa aitajaks!“ —

Herrad jooksid nagu nooled,

Mii et suured esi pooled,

Wasta põlwi takti löid,

Jookful takistusi töid.

Rannas õnne hallikas

Nende waewa waigistas,

Wersta neli oli minna,

Otse läbi metsa sinna;

Peagi nad randa said

Waatafiwad seda maid :

Kus peaks olema see laem

Õnne hallik, raha kaem

Aga oh mis kahju! — hale!

See oli waleliku wale.

Zooksjad heitsid puhkama

Wihas ähkis herra A.:

„Mina olen kaotand,
Häbi pääle kauba saand,
Siisgi wõime nõnda seada,
Et jääks ükšt meie teada,
Mis on juhtund minuga,
Sada rubla maksan ma.“

Pea tulid siit ja säält,
Metsast, lagedalt ja mäelt,
Mehed troppis kahest wallast,
Räisid mööda ranna kallast,
Kes kõik osalt naeruga,
Pöörsid kodus' minema.

S e l e t u s.

Nüüd ehk auus lugeja,
Wõtad fina mõtelda:
Miks see herra A. nii ruttu,
Uskus waleliku juttu,
Ja nii edemusega
Zooksis randa waatama.

Armas kuulja lugeja,
Sääl tõest kimpus oli ta,

Herra A. sääl asja tundis,
Ja see teda kiirest sundis,
Kanna ääre rutuga,
Hukkas laewa waatama.

Kes saab enne laewa pääl,
Sel on esi õigus sääl,
Dmal nõuda jeda kasu,
Mis säält tuleb — eks see tasu
Tööd ja waewa toimetust,
Kuttamist ja usinust.

Parem armas herra A.
Sada rubla kaota,
Kui et jeda kahju kanda,
Mis see wõtaks talle anda,
Kui ei lähe randa ta —
Aga laew saaks olema.

Wõib ka olla, ei me tea,
Ehk see uudis tema pea —
Mis tal juhtund õnne näitis
Nõnda mõtetega täitis,
Et kõik meelest kaotas,
Kihlaweo unustas.

S p e t u s .

See kes ennast targaks peab,
Arwates, et ta kõik teab

Kufub mitmes asjas läbi,
Maitseb kahju — waewa — häbi.
„Ole parem“ — teiste ees, —
„Wähe kelm, kui wäga mees.“ *)

11. Truu rehewapp.

Mõisa herral räägiti,
Rehewapist Jaanist nii :
Et ta wilja warastab,
Kui ta aga mahti saab.

Herra oli salalik,
Läks kui õhtu ämarik :
Jaani järel luurama,
Teda finni tabama.

Et tal puudus parem paik,
Kus mõis olla rahul — waiik,
Siis end wöttis ruttuga
Dkste alla pugeda.

Seda märkas rehe Jaan,
Pea ta oli walmis plaan,
Mõtles : see on warga kaim,
Põrgu pahareti waim.

*) Siiumaa rahwa wana sõna.

Dot ma tahan näita sul,
Mis on woli teha mul.
Suure paku wöttis ta,
Wiskas täie rammuga,

Selle fenna praginal,
Kus oli herra okste all,
Ja siis hakkas hoolega,
Buid weel pääle laduma.

Härra pakust walu sai,
Karjus, palus: „Kulla pai
Wõta pak' ja oksad Jaan,
Et ma jälle üles' saan.“

Jaan end tegi kohkuma,
Wöttis kärmeft kiruda:
„Dns sel hullul aru peas,
Kes fiin pugib puude seas.“

Mul on õigus, sest nüüd öö,
Et ma find kas furnuks löö.“

Jaan ta karwust finni sai
Herra karjus „ai, ai, ai!“

„Löö härrat kulla Jaan,
Dot' ma asja seletan.“

„Wõi ja lähed ära mul,
Dot ma tahan näita sul,

Sina kurja ilma-sapp!“
Ütles tale reheapapp.

Ja sääli ise tüikaga,
Ladus pihta armuta.

Kohta juhtus iga lafs,
Herra karjus: „Ma olen Saks!“
Jaan sai ikka tohemaks;
ütles: „Böi teid on weel kaks!“

Kust siin teise kätte saan,
Sind ta eest ka matertan.
Sina peitus pinu lind,
Mõisa ma ei saada find;

Kaigas, malakas ja malk,
On su teo päris palk.“ —
Sõimates ja pekfiga,
Saatis Jaan ta minema.

Teisel päeval sündis nii,
Jaani mõisa kutsuti;
Haige herra käsul pääl,
Anti Jaanil süüa sääli.

Suu täis wiina sööma eel,
Pääle söögi õlut weel;
Sagest kiitnud herra suu;
„Meie reheap on truu.“

S p e t u s.

Reise kawalusega,
Tahab kahtlust uurida,

Waatku ette hoolega
Et ei näppa põleta.

12. Serrä Ziegenbock*) ja Mihkel Petabära.

See tuli ette end'sel a'al,
Et Mühust käidi wöeral maal,
Mis asja pärast käidi sääl,
Ei maksa seletada tääl.

Rui jõudis fenna Muhu mees,
Siis oliwad tal sõbrad ees,
Kes wasta wõtjid lahkuses,

Tal oma kaupa pakkudes ;
Sääl Muhu elust põhjani,

Ra mitmed moodi küsiti,
Ja Muhu mees sääl awaldas,

Mis Mhus kõik on olemas.

Üks kõne saab siin awaldud.

Nii kuidä sääl on räägitud.

Ziegenbock : „Mis puud ka Mhus kaswawad,
Kas peeniksed wõi jämedad ?“

*) Räägitakse wälja 'Tsiijenbock ; tähendab Eesti keeli : joff.

Petabära : „Ei kaswa meil sääl tähtsad puid,
Ei mändi kuuski, ega muid,
Waid üksipäinis kadakad,
Sääl ehitawad meie maad.“

Ziegenbock : „Wõi kadakad, wõi kadakad,
Kui suureks need sääl kaswawad?“

Petabära : „Eks ole paljad karsakad,
Muist lühemad, muist pikkemad,
Keist palki saab küll sülda wiis,
Mis pikkemad oo peenid fiis,
Ehk juhtumise korral ka
Wõib leida mõne jämema.“

Ziegenbock : „Tohoo! wõi palki sülda wiis,
Need on ju nagu kuused fiis,
Keist majasi wõib ehita,
Ja tarwitada mujal' ka.“

Petabära : „Neh ega meie talumees,
Kes elab suures kelmuses,
Muid puid ei wõi sääl tarwita ;
Ja peab rahul olema :
Kui üksnes kadakaid ta saab
Keist omal majad ehitab.
Üks rikas mees, wõi mõisa faks,
Peab kadakaid nii odawaks,
Et nendest laudab, küünid teeb
Ja selle ette muretseb,

Rui elu maja tarwis tal: —
Et mändi kuuski Saaremaal,
Mis pole leida Muhu ra'al. —
Ta oma tarwitufeks toob,
Reist omal' uhke maja koob."

Ziegenbock: „Di oi! see tõesti uudis meil,
Et kadakad nii suured teil;
Küll nendega mõiks nüüdsel a'al
Head „schwiti“ teha meie maal.
Dh kuule kallis Muhu mees,
Mis on siin takistufeks ees,
Eks too neid palka siia ka,
Head hinda tahan maksta ma."

Petabära: „Dh herra! see oo naljakas,
Et hinda maksab kadakas
Siin kuulsa auusa rahwa seas,
Mis mõtted herra teil oo peas?
Rui siia mina tooksin neid
Siis iga üks küll naeraks meid."

Ziegenbock: „Dh ära kardada selle eest. —
Meid auustud saab kõikidest,
Kes meie palka kuuleb, näeb,
See tõest imetlema jäeb;
Mis leida pole kuskil ra'al,
Neid kaswamas on Mubumaal.
Ma räägin üsna tõest full,

Üks laewa la'st pead tooma mull.
Käe rahaks annan sinule,
Mis oled wiinud laemasse."

Petabära: „Si herra kaupmees sellega,
Wõt mina mitte leppida,
Et enne weel kui palgid siin,
Sa'a rubla eest siit kaupa wiin;
Mis wõtfin seda maksan ma,
Siis lähen koju rahuga.
Kui soowite tõest palkisi,
Siis tulen siia uuesti.
Nii oo meil kaubal sirget eart,
Te maksate mis palgid weart."

Ziegenbock: „Küll tõsi see, mis räägid ja
Weel tõem see, mis ütlen ma:
Nüüd wõta see, mis laewas full,
Siis tood ja tõest palgid mull."

Petabära: „See wärk küll mulle mureks oo,
Noh — üks ma siis neid ära too,
Kui oo see herra tahtmine,
Miks siis nii kaua tingime."

Ziegenbock: „Nüüd armas kallis Muhu wend,
Pead ülese ka andma end,
Ma tahan ära tähenda,
Su walda, sinu nime ka."

Petabära: „K. wallast pärit olen ma,

Mu nimi see on kõlbmata ;
Sest minu esiwanemad,
On olnud nõnda rumalad,
Kad mõtnud nime sõhufse,
Mis häbiks auusa mehele."

Ziegenbock : „See mõte on jul halpideft,
Sest nimi see ei riku meest,
Seepärast ütle kartmata,
Et mõin see siia kirjuta."

Petabära : „Ma Mikkel Petabära, — nüüd
Sest ärge mõistke mulle süüd,
See pole minu tahtmine,
Te ise seda soovite."

Ziegenbock : „Oh sõber! mis see puudub mull,
Et Petabära nimeks sull.
Mu nimi on ka Ziegenbock,
Mis teie keelel päris foff ;
Ei puudu see mu auusse,
Et härra foff mind hüütakse."
Kui Ziegenbock jääl kirjutab,
Siis Petabära jutustab :
„Tõest koolitatud meestel hea,
Mis waewa tunneb nende pea,
Mis mul oo meeles pidada,
See paberisse torgib ta.
Oh küll üks harimata mees,

Du täiest kimpus ilma sees,
Sest seda juhtub sagedast,
Et petetud saab kavalast.

Ziegenbock: „Sah tõsi mees, et see maailm,
Nii kuidagi märkab terav film,
Ja kuidas oled rääkinud,
Dn petjatega täidetud. —
Kes tahab jääda petmata
Peab filmad selged pidama,
Weel kellel kitsas filmaring,
Ei märka selle waene hing,
Kui petja teda varitseb,
Ja temal juure kahju teeb.“

Betabära: Et küll on lõbus jutusta.
Ma fiisgi pean lahkuma,
Kuu aja pärast loodan ma
Siin olla palgi lastiga.“

Ziegenbock: „Head teed! head teed! ma soovin
[sul,

Sa pead oma sõna mul,
Kuu aja pärast ootan sind
Siis jõuad jälle vaatma mind.

* * *

Läks mööda tuu, läks mööda kaks,
Aeg läheb herral igavaks.

Kui mööda läksid veel kaks kuud,
Ei aitanud siis temal muud,
Ta Muhumaale kirjutas,
Mis wiga on sääl olemas,
Miks Mihkel Petabära weel,
Ei ole tulnud mere teel;
Ta kirjast ära seletas
Mis kaubad neil olu'd olemas.

Nüüd Ziegenbock sai wastuse,
Kus tõelikult teatasse:
Et Muhumaal on kadakad,
Ükspäinis paljad nutakad,
Et palgiks kaswab kadakas,
Ei pole kuulda olemas.
Ja „Mihkel Petabära“ ta — —
Ei selle weidra nimega
Meest pole kuulda Muhu maal,
Ei kaugel ega ligidal.

Nüüd mõtles herra Ziegenbock:
„Ma olen sopp ja päris sopp,
Eks õigem päris lambapea,
Ei muud ma omal öölda tea.
Ta mõttis ise ütelda:
Et „Mihkel Petabära ta.“

O p e t u s :

See sündind lugu pole uus,
Baid ammu kuulda rahwa suus.
Mis armata on sellest nüüd ?
Kell oli nendest enam süüd ?
Süü ühte ; pooleks olgu patt,
Sääl nähti kahte rumalat.
Miks uskus seda Ziegenbock,
Kui Petabära libe mokk,
Nii kadakatest luuletas,
Mis pole ilmas olemas.
Sest meie rahwas auu saab,
Kui kaupmees teda usaldab, —
Kui Muhulane jutustas,
Tal mõte oli kaalumas ;
Et kaupmees kaupa wägise,
Tal pakus, see ta südame
Pettuse mõrku ahwatles ;
Sest wõtku märku iga mees. —
Ei Petabärat kiita wõi,
Kes petjal kombel kaupa tõi.
Kes kaugelt, wõeras, tundmata
Ei seda wõi nii usalda.
Sest seda teadku iga mees,
Et petjaid küll on ilma sees : —

Ei fiisgi Petabärage,
Pea Gesti rahwast wördlema.
Kui wõlgu palub talunit,
Siis olgu kaupmees armulik:
Ja uskugu tal kaupa ka
Küll ta saab auusast tasuma.

